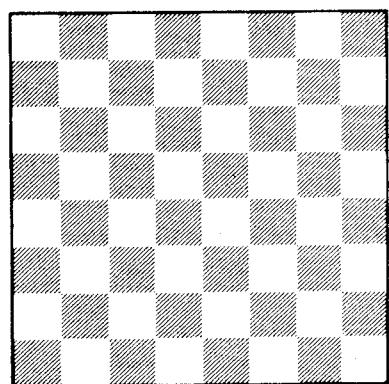
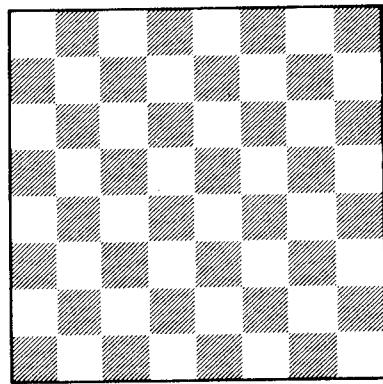
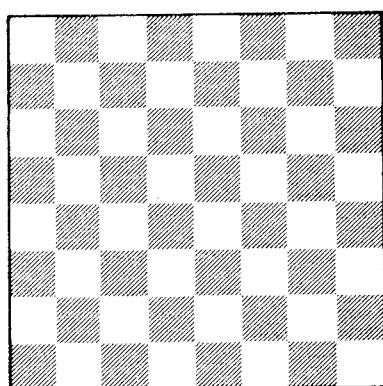

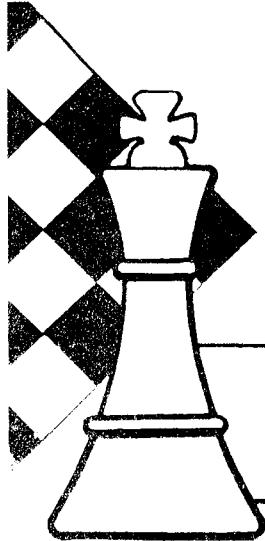
EBUR

orgaan van de

ALEXANDER RUEB VERENIGING

voor schaakeindspelstudie

EBUR

2e Jaargang, nummer 1

april 1990

Kwartaaltijdschrift van ARVES.

Redactie: Harold van der Heijden (dataverwerking) en René Olthof (redacteur)

Redactieadres: Achter het Schaapshoofd 7, 5211 MC 's-Hertogenbosch,
tel. 073-133049

REDACTIONEEL

Slechts drie artikelen in dit eerste nummer van de tweede jaargang van EBUR, maar welk een inhoud! Uit historisch oogpunt van groot belang is de bijdrage van wijlen Miroslav Soukup, geschreven eind veertiger jaren maar destijds nooit gepubliceerd. De ingezonden brief van Mennerat licht een tipje van de ontstaanssluier op.

Redakteur Harold van der Heijden brengt een ode aan het hoekje en bij Julien Vandiest vliegen de minorpromoties je om de oren. Liefst tien voorbeelden van viervoudige minorpromoties diepte hij uit zijn omvangrijke archief op. Harold van der Heijden denkt er met behulp van zijn databank, die reeds 11.000 eindspelstudies bevat, nog een drietal bij te hebben gevonden.

Al met al bijna vijftig studies, de een vaak nog mooier dan de ander. Als uitsmijter nog de studie, die Rainer Staudte bij wijze van nieuwjaarsgroet de wereld inzond. Geanticipeerd natuurlijk zoals hij zelf al vreesde. Eén blik in Harold's database was ook hier voldoende om een voorganger op te sporen. Zijn er nog meer?

FIDE Album 1986-1988

Componisten worden uitgenodigd hun studies van goede kwaliteit, die gepubliceerd zijn in de drie genoemde jaren, op te sturen ter publikatie in het FIDE Album. Van iedere studie zijn 5 kopieën nodig met duidelijke diagrammen, naam, adres, plaats van publikatie, onderscheiding en volledige oplossing. Inzenden van de eindspelstudies aan de directeur van die sektie voor 1 augustus 1990: Jan Rusinek, Goplanska 29/15 PL-02954, Warszawa, Polen.

Selektie voor plaatsing geschiedt door de arbiters Virgil Nestorescu, Yehuda Hoch en Jan van Reek.

Het Hoekje

Studies die een zeer verrassende wending bevatten, hebben mijn speciale interesse. De specifieke (slot)pointe die voorkomt in de studies die ik u hier zal presenteren, is hier wat mij betreft een exponent van. Enkele van deze studies gaven de aanzet tot het aanleggen van een verzameling rondom het thema dat ik 'het hoekje' noem.

Bij dit thema wordt een stuk, vooral gehinderd door de twee randen van het bord en door eigen kameraden, in een hoek van het bord te grazen genomen. Meestal is de materiaalverhouding naar het schijnt voor de aanvaller hopeloos.

Ik behandel alleen studies waarin de aanvaller materiaal wint of mat geeft.

Studies waarin de verdediger door zelf-obstructie in de hoek een patstelling construeert (bijv. schema: wit pi a7,b6,a5 en zwart Kb7, Pb8, pi a6 en witte koning staat pat en dreigt mat te gaan: 1.a8L+! Kc8 2.b7+ en pat, ik ken zelfs een studie waar dit achtereenvolgens in twee hoeken optreedt!!) laat ik hier buiten beschouwing. Ook het insluiten van vijandelijke stukken in een hoek (denk bijvoorbeeld aan studies als de beroemde van Smyslov, waarin twee witte lopers op a2 en b1 een zwarte dame op a1 en een zwarte pion op b2 een statisch hoekje vormen).

U zal merken dat als u zo'n studie voorspeelt aan een argeloze schaker de verbazing (en interesse) groot zal zijn. Helaas is de verrassing (niet de interesse) er na één studie met dit thema af. Ga dus selectief te werk!

Voorlopig is de ongekroonde koning van het 'hoekjes-thema' Alexander Kuznetsov, gezien het aantal studies met dit thema die ik van hem aan trof.

Tenslotte denk ik dat er voor de componisten nog volop mogelijkheden zijn om een aantal 'nieuwe' hoekjes te verzinnen! Ik hoop dat u mij ook zal attenderen op omissies in dit overzicht

De presentatie van de studies is i.v.m. het thema wat anders dan u gewend bent om het aantal diagrammen enigszins te beperken. In de deeldiagrammen staan alleen de stukken die voor de combinatie in de hoek van belang zijn.

Ik heb gepoogd enige classificatie aan te brengen:

I het stuk op het hoekveld wordt aangevallen door een paard:

Dit betekent bijvoorbeeld stikmat als in de fantastische klassieke studie no.1 of damewinst (studie 2); andere schema's zijn mogelijk (torenwinst, loperwinst, waarna K+2P tegen K); maar ken ik niet!

- 1) Seletsky,A [+4044.10f2f7] 1e prijs Shakhmatny v SSSR, 1933
(wit: Kf2,Dg1,Le2,Pd3, pi d7; zwart: Kf7,Df8,Lc6,Pa7)
wit wint

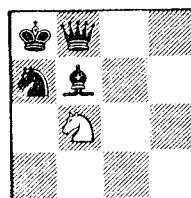

diagram 1

1.Dg5! Ke6+! 2.Kg1! Kxd7 3.Pc5+ Kc8 4.La6+ Kb8 5.Dg3+ Ka8 6.Lb7+! Lxb7 7.Pd7! Dd8 8.Db8+!! Dxb8 9.Pb6+ mat (deeldiagram 1)

- 2) Joitsa,P & Nestorescu,V [=1007.02b1g1] 2e. ev

Postsjakk, 1986

(wit: Kb1,Da3,Pe6; zwart: Kg1,Pe1,Pe2, pi f3,h2)
remise

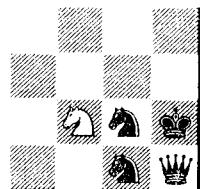

diagram 2

1.De3+ f2 2.Pg5 h1D 3.Ph3+ Kh2 4.Dxf2+ Pg2+ 5.Dg1+ Pxg1 6.Pf2 (deeldiagram 2) en Pxh1 is niet te verhinderen, waarna het remise-eindspel K+2P tegen K resteert.

II Het stuk op het hoekveld wordt aangevallen door een pion

a) gedekte pion zet koning op hoekveld mat

In principe maakt het weinig uit hoe de pion gedekt is (door een andere pion in de studies 3 en 4, of een toren in studie 5 en 6 of een paard in studie 7. Andere mogelijkheden (koning, loper) heb ik niet gevonden! Verder doet het er niet toe welke stukken de velden naast de koning (bijv g8 en h7) blokkeren, als ze maar in dit geval g7 niet aanvallen.

- 3) Sacharov,B [+0133.32f2h6] 64, 1938

(wit: Kf2,Th8, pi e5,g6,g7; zwart: Kh6,Le6,Pe3,
pi f6,h7)
wit wint

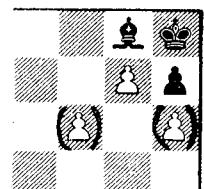

diagram 3

1.g8P+! Lxg8 2.Kxe3 Kg7 3.exf6+ Kxh8 4.g7+ (zie deeldiagram 3 met pion op f6) mat

- 4) Kuznetsov,A [+0160.32a4g5] Tsjechoslowakije, 1954

(wit: Ka4,Tb1, pi a2,g6,h5; zwart: Kg5,Lg8,Lh8, pi a3,h7)
wit wint

1.Tb5+! Kh6! 2.Tb8 Lxa2 3.Txh8 Lg8! 4.Kxa3! Kg7 5.h6+! Kxh8
6.g7+ (zie deeldiagram 3 met pion op h6) mat

- 5) Belokon,S & Hildebrand,A [+0236.12d1h5] Sinfonie

Scachistica, 1968
(wit: Kd1,Td7,Tg1, pi g3; zwart:
Kh5,Lf5,Pc6,Ph8, pi d3,h4)
wit wint

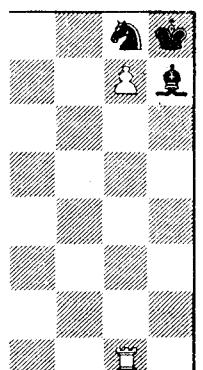

diagram 4

1.Td5 Pe7 2.g4+ Kh6 3.Td8 Lh7! 4.Txh8 Pg8 5.g5+ Kg7
6.g6 Kxh8 7.g7+ (zie deeldiagram 4) mat

en in een andere versie van dezelfde componist:

- 6) Belokon,S [+0236.12a1h5] 1e prijs Tukokeanski
Komsomoles, 1968

(wit: Ka1,Td3,Tg3, pi f3; zwart:
Kh5,Pc6,Ph8,Lb1, pi g4,h4)
wit wint

1.Td5+ Lf5! 2.Tg1! Pe7 3.fxg4+ Kh6 4.Td8 Lh7! 5.Txh8
Pg8 6.g5+ Kg7 7.g6 Kxh8 8.g7+ (zie deeldiagram 4) mat

- 7) Bor,A & Katsnelson,L [+0007.31a4d8] 2e. ev
 Shakmatny/Sahs, 1979
 (wit: Ka4,Pg4, pi b5,b7,d6; zwart: Kd8,Pa7,Pc4,
 pi c7)
 zwart speelt, wit wint

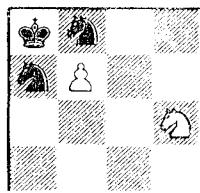

diagram 5

1...Pb6+ 2.Ka5 Pd7 3.Pe5 Pb8 4.Pf7+ Kd7 5.dxc7 Kxc7
 6.b6+ Kxb7 7.Pd6+ Ka8 8.b7+ (zie deeldiagram 5) mat

b) promotie is niet te verhinderen (met remise)

Met de volgende fantastische studie (samen met studie 11) heb ik veel succes bij demonstraties voor bordschakers!

- 8) Kuznetsov,A [=0073.31f5h1] 1979
 (wit: Kf5,Lg5, pi e3,g4,h6; zwart:
 Kh1,Le1,Lf7,Pa3, pi a2)
 remise

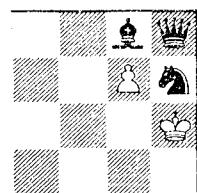

diagram 6

1.Lf6 Lg8 2.g5 Pc4! 3.g6 Pxg3+ 4.Kg5 Pd5 5.h7 Lh4+
 6.Kxh4 Pxh4 7.h8D a1D 8.Kg5+ Ph7+ 9.Kh6 Dxh8 10.g7
 (zie deeldiagram 6) en zwart is verplicht tot
 10...Dxg7+ 11.Kxg7 en verliest nog een stuk.

c) promotie is niet te verhinderen (met winst)

- 9) Kliatskin,M G [+0403.21a6d6] Shakhmatny, 1924
 (wit: Ka6,Tb8, pi a5,c6; zwart: Kd6,Ta8,Pb6, pi
 a7)
 wit wint

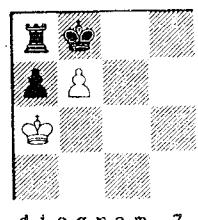

diagram 7

1.c7 Kxc7 2.axb6+ Kxb8 3.b7 (zie deeldiagram 7) en
 zwart is in tempodwang; 3...Kc7 4.bxa8D en wint

- 10) Kuznetsov,A [+0440.32e6c7] IVe kampioenschap
 USSR, 1955
 (wit: Ke6,Tg8,La8, pi c4,c6,g6; zwart:
 Kc7,Tc8,La6, pi d4,h7)

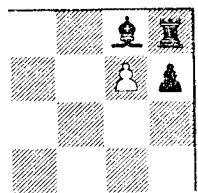

diagram 8

1.Tg7+! Kb6 2.Lb7 Lxc4+ 3.Ke5! Th8! 4.Kxd4 Lg8!!
 5.c7! Kxb7 6.c8D+!! Kxc8 7.Tc7+! Kxc7 8.g7 (zie
 deeldiagram 8) en wit haalt een dame en wint. Ik ken
 ook een schema (geen studie), waarin op h7 een paard i.p.v. een
 pion staat (bijvoorbeeld na de 4e zet van wit).

III de witte koning wint materiaal (hier altijd een toren!),
 waarna een remise-eindspel resteert

- 11) Herbstmann,A [=0407.00d1f1] 64, 1933
 (wit: Kd1,Tc3,Pa1; zwart: Kf1,Ta8,Pa1,Pb1)
 remise

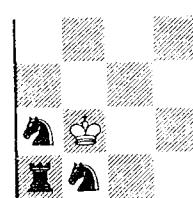

diagram 9

1.Tf3+! Kg2 2.Tb3 Pac3+ 3.Kc1! Txal 4.Tb2+ Kg1 5.Ta2!
 Pxa2+ 6.Kb2 (zie deeldiagram 9) en wit wint de zwarte
 toren, waarna het eindspel K+2P tegen K weer remise
 is.

Harrie Grondijs componeerde een bewerking:

- 12) Grondijs,H [=0416.01b8g2] 1. hm KNSB SN\1839, 1981
 (wit: Kb8,Tf3,Lc6.; zwart: Kg2,Te5,Pb5,Pd8, pi d3)
 remise

1.La8 Te8 2.Txd3+ Pc6+ 3.Kb7 Pba7 4.Tb3! Tb8+ 5.Ka6 Txa8 6.Tb8!
 Px b8+ 7.Kb7 (zie deeldiagram 9; gespiegeld).

Een andere mogelijke materiaalverhouding die tot een remise-eindspel leidt vond ik onlangs in de volgende studie:

- 13) Koranyi,A [=0330.22f1c5] Magyar Sakkelet, 1979
 (wit: Kf1, pi c7,g7; zwart: Kc5,Th1,Lg1, pi f3,h2)
 remise

1.c8D+ Kb4 2.Dc4+! Kxc4 3.g8D+ Kb4 4.Dg2!! fxg2+
 5.Kxg2 (zie deeldiagram 10); Na 6.Kxh1 - dat niet is
 te voorkomen - heeft zwart een randpion met de
 verkeerde loper.

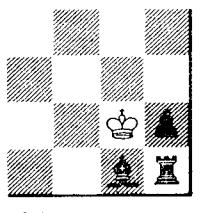

diagram 10

De volgende twee studies zijn wat vreemde eenden in de bijt; in nummer 14 vormen (gedekte) witte stukken de gevangenis waaruit de toren niet meer kan ontsnappen en in nummer 15 kan wit via het hoekje verhinderen dat zwart het eindspel toren + 2 lopers op dezelfde kleur tegen toren wint.

- 14) Kekely,L [=0410.14c1f5] Jiskra-Trebic, 1986
 (wit: Kc1,Ta1,Lg8, pi a2; zwart: Kf5,Th2, pi a4,a6,b5,c2)
 remise

1.Kb2 c1D+ 2.Kxc1 Th1+ 3.Kb2 a3+ 4.Kxa3 Txa1 5.Lh7+
 Ke5 6.Lb1 Kd4 7.Kb2 (zie deeldiagram 11); na
 7...Txb1+ 8.Kxb1 ontstaat een remise pionneneindspel.

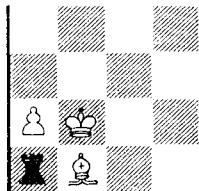

diagram 11

- 15) Vlasak,E [=0430.11g5h8] 2e prijs Czech Ring Trn,
 1985
 (wit: Kg5,Tg6, pi h2; zwart: Kh8,Th1,Lg1, pi g2)
 remise

1.Kh4 Lf2+ 2.Kh3 g1L 3.Th6+ Kg7 4.Kg2 (zie
 deeldiagram 12) en remise

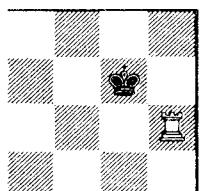

diagram 12

IV Een hoekje als zwarte weerlegging

De enige studie die ik ken waarin zwart een variant weerlegt door een combinatie op grond van het hoekjes-thema is natuurlijk van Kuznetsov:

- 16) Kuznetsov,A en Sidorov,B [+0415.12h2f2] Roycroft
 Jubileumtoernooi, 1978
 (wit: Kh2,Ta3,Lh1,Pb1,Pg5, pi h6; zwart:
 Kf2,Tc6,Pg1, pi a2,b3)
 wit wint

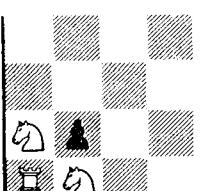

diagram 13

1.Pe4+ Ke1 2.Pec3 Txh6+ 3.Kxg1 Tg6+ 4.Lg2 a1D 5.Txa1 Tgx2+
 6.Kxg2! (en niet 6.Kh1?? wegens 6...Ta2! 7.Pxa2 b2; zie
 deeldiagram 13; en zwart wint) 6...b2 7.Pd2+ bx a1D 8.Pf3+ mat

V diversena) niet in de hoek

Khortov bedacht een slotstelling waarin één van de blokkerende randen nu wordt gevormd door een stuk.

- 17) Khortov,V [=0406.31c6h8] 3e prijs Peckover Jubileumtoernooi, 1977
 (wit: Kc6,Tg6, pi a6,g2,h7; zwart:
 Kh8,Ta7,Ph1,Ph4, pi g5)
 remise

1.Tg8+! Kxh7 2.Txg5 Txa6+ 3.Kb7! Th6 4.g4 Pg3 5.Tc5!
 Pg6 6.Th5! Pxh5 7.g5! (zie deeldiagram 14). Hoera! de
 zwarte toren is reddeloos verloren.

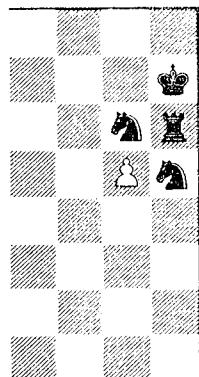

diagram 14

b) ontsnapping uit hoek

In de volgende vier studies is telkens een dame in een hoek gevangen. De hoek is echter niet volledig gesloten zoals in studie nummer 2, echter haar enige ontsnappingsmogelijkheid heeft een bepaalde pointe.

- 18) Kujoth,R [=4107.04h1a6] Chess Life & Review, 1972
 (wit: Kh1,De5,Ta8,Pb5; zwart: Ka6,Dg8,Pb7,Pc8, pi
 a7,c6,h2,h3)
 remise

1.Txa7+! Pxa7 2.Pc7+ Kb6 3.Pa8+ Dxa8 4.Db8!! (zie diagram 15)
 4...Dxb8 pat

- 19) Liburkin,M [=3043.20b8g2] 64, 1934
 (wit: Kb8,La2, pi c7,e4; zwart: Kg2,Dh1,Lh2,Pg4)
 remise

1.e5 Pxe5 2.c8D Pc4+! 3.Ka8! Pb6+ 4.Kb7 Pxc8 5.Ld5+ Kg1 6.Kxc8!!
 (zie diagram 16) 6...Dxd5 pat

- 20) Kuznetsov,A [=3206.22g2e1]
 (wit: Kg2,Td7,Th4, pi a6,b6; zwart: Ke1,Db4,Pb8,Pc6, pi
 e4,h2)
 remise

1.a7 Db2+ 2.Kh1 Da1 3.a8D Dxa8 4.Txe4+ Kf2 5.Tf7+ Kg3 6.Ta7! Pxa7
 7.b7!! (zie diagram 17) Heerlijk! Een echt Kuznetsov-hoekje!
 7...Dxb7 pat

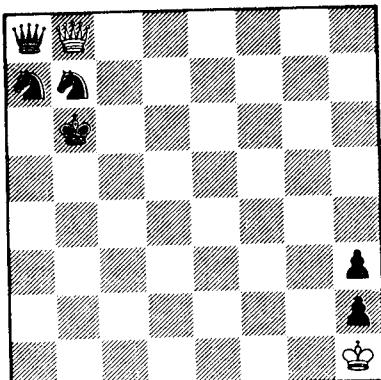

diagram 15

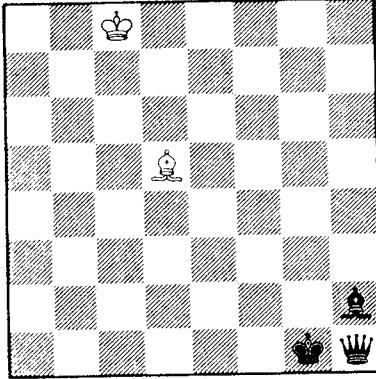

diagram 16

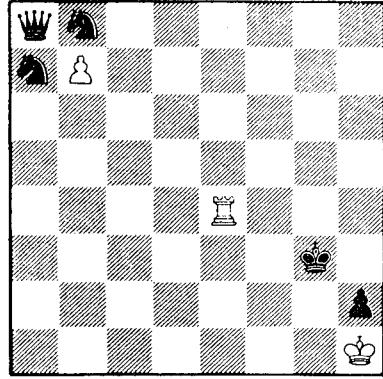

diagram 17

- 21) Guljajev,A [+0310.42e8g8] speciale prijs Shakhmatny v SSSR [award 1987], 1940
 (wit: Ke8,Lf8, pi d3,e5,g6,h6; zwart: Kg8,Th8, pi f3,h7)
 wit wint

1.g7 f2 2.Le7 f1D 3.Lf6 Dxf6 4.gxh8D+ Dxh8 5.d4 (zie diagram 18)
 en de zwarte dame gaat verloren

c) een ruimer hoekje

- 22) Jakimtsjik,V [=0308.10b5h6] 3e prijs Shakhmatny v SSSR, 1971
 (wit: Kb5,Pa8,Ph8, pi c7; zwart: Kh6,Tg8,Pa6,Pe4)
 remise

1.Pf7+ Kg6 2.Pe5+ Kf5 3.Pc6 Pd6+ 4.Kb6 Txa8 5.c8D+ Pxc8+ 6.Kb7
 (zie diagram 19) Ondanks het feit dat de zwarte toren meer
 ruimte heeft dan in voorgaande voorbeelden, lukt het hem niet om
 te ontsnappen met behoud van één der paarden. 6...Pc7 7.Kxc7 Ke6
 8.Kb7 Ta4 9.Kxc8 Kd6 10.Pb8

Harold van der Heijden

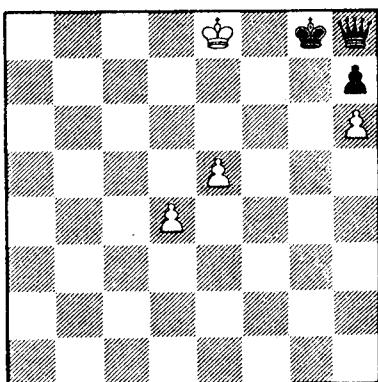

diagram 18

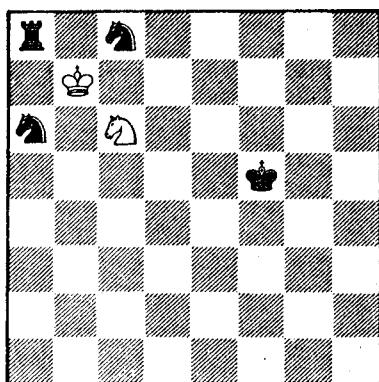

diagram 19

p.s. Op het laatste moment trof ik de studie van Khortov (17) nogmaals aan in een artikel in 64 *Shakhmatnoe Obozrenie* (1990). Ryabinin geeft hier een betere (ekonomischere) setting:
 (wit: Kc6,Te8, pi g4; zwart: Kh7,Ta7,Ph1,Ph4)
 remise

1.Te5 Pg3 2.Te3 Pf1 3.Th3 Ta6+ 4.Kb7! Th6 5.Tc3! Pg6 6.Tc5 Pg3
 7.Th5! Pxh5 8.g5, met dezelfde eindstelling als in de studie van
 Khortov.

Dear Sirs,

I just received Nr. 4 of EBUR (december 1989). I like your magazine very much and I am confident that it will be more and more interesting.

I'm afraid that there is a mistake on page 2. You write about your plan of publishing a manuscript of B.Soukup-Bardon. I presume that it is the paper I gave to Mr.Cieraad to be published in your magazine. But the author is Miroslav Soukup (born on 14.10.1903 in Bosna-Brad) and not at all Bretislav Soukup-Bardon (born on 23.03.1909 in Praha and died on 01.10.1985).

It's an article sent to me by M.Soukup in 1948 (!) when I was editor of the endgame column in *Le Monde des Echecs*. It was not published because of the short life of the magazine. And when I became editor of *L'Echiquier de Paris* there was no room for articles. Recently I found it again amongst my old papers and gave it to my friend Mr.Cieraad, hoping that perhaps it is interesting for your society (also with an article on Queen against two Knights by Dederle).

I feel that this correction ought to be published.

Met mijn vriendelijke groeten en een Gelukkig Nieuwjaar,

Docteur Jean Mennerat
Coulans sur Lison
5.1.1990

Die Schachstudie in der Tschechoslowakei

Die böhmische Problemschule, deren Entstehung auf die Sechziger Jahren des vorigen Jahrhunderts zurückzuführen ist, hat immer ihr hauptsächliches Wirkungsfeld in den direkten Aufgaben erblickt, besonders auf dem klassischen Gebiete der Drei- und Vierzüger, nachdem der Bereich von Zweizügern im böhmischen Stil, d.h. mit reiner und ökonomischen Mattbildern, allmählich und unabwendbar erschöpft war. Bis zu der Zeit, die in die Beendigung des ersten Weltkrieges fällt, ist in böhmischen Ländern kein Problemkomponist erschienen, der sich im anderen Wirkungskreis des Problemschaffens spezialisiert hätte, als in den direkten Schachaufgaben. Es gab freilich einige böhmische Komponisten, die zeitweise und gelegentlich eine Studie, ein Selbstmatt oder eine Aufgabe des Märchenschachs geschaffen haben, aber von der systematischen Arbeit in dieser Richtung konnte damals keine Rede sein.

Erst nach dem Jahre 1920 kommt es auch in böhmischen Ländern zum grossen Einteilen der Komponisten und deren Spezialisierung, ja es kommt sogar - wenn man so sagen darf - zur Renaissance der böhmischen Problemschule in der verschiedenen Problemgebieten. So begann eine Reihe von böhmischen Komponisten in dem Schaffen von Selbstmatts tätig zu sein, und die Zeit hat gezeigt, dass die Grundsätze der böhmischen Schule, besonders die Reinheit und Ökonomie von Mattbildern und der Reichtum an Varianten, mit grossem Erfolg auch auf diesem Gebiete appliziert werden können. Bald bringen viele böhmische Komponisten auch die Grundsätze der böhmischen Schule im Bereiche des Märchenschachs zur Geltung, und manche böhmische Schachspalten füllten sich besonders mit den Aufgaben des Zylinderschachs (die hier seinerzeit in grosser

Beliebtheit waren) und mit Hilfsmatts - das alles wieder unter der strengen Beachtung von Grundsätzen der böhmischen Schule komponiert. Die gleiche Wiedergeburt hat in dieser Zeit auch das böhmische Schaffen von Studien erlebt. Auf diesem Gebiete erschien in Böhmen ein junger, talentvoller Komponist Josef Vancura (1898-1921), der erste böhmische Problemist, der sich ausschliesslich den Studien widmete. Er starb allzu jung, um seine Kunst voll entfalten zu können, aber die Werke, die er hinterlassen hat, sind auch heute noch ein Stolz des böhmischen Studienschaffens. Der grösste Teil seiner unveröffentlichen Studien wurde erst nach seinem Tode im Nachlass gefunden; diese Studien wurden dann im Jahre 1924 veröffentlicht.

Die böhmischen Studienkomponisten stehen sämtlich unter dem ausschliesslichen Einfluss der Gesetze der böhmischen Schule. Ebenso wie diese Schule von einer direkten Aufgabe die Mattreinheit und die Bildung von Mattnetzen des schwarzen Königs mit strenger Ökonomie nicht nur in dem weissen Material, sondern auch mit grösstmöglicher Ökonomie in den schwarzen Figuren verlangt, so legen die böhmischen Autoren auch in den Studien grossen Wert darauf, damit nicht nur das Matt (sofern es in einer Studie vorkommt), sondern auch die Pattnetze dem Löser als absolut ökonomisch erscheinen, d.h. die einzelne Felder um den König dürfen nicht mehrmals gedeckt sein und beim Matt darf keine weisse oder schwarze Figur auf dem Schachbrett überzählig sein. Wenn schon der Variantenreichtum des Inhalts bei den Studien nicht so charakteristisch und nicht bedingungslos notwendig ist wie bei den direkten Aufgaben, so beachten die böhmischen Studienkomponisten auch diese fundamentale Forderung der böhmischen Schule. Am deutlichsten hat sich dieses Merkmal bei den Echo-Studien erwiesen, in welchen der Grundgedanke (besonders die Pattkombinationen) in einer und derselben Studie mehrmals nacheinander vorkommt. Es scheint die Meinung begründet zu sein, dass auf dem Gebiete der Echo-Studien die böhmischen Komponisten ein Weltprimat erreichten.

Zu den bedeutendsten Komponisten, die in einer fast revolutionären Weise in das böhmische Studienschaffen eingriffen und dasselbe auf den internationalen Höhepunkt herbeigeführt hatten, ist vor allem Frantisek Prokop (1901-1973) zu rechnen. Dieser Komponist hat sich ausschliesslich auf dem Gebiete der Studien und Selbstmatts spezialisiert und in beiden Richtungen hat er fabelhafte Erfolge in den inländischen, sowie in den fremden Problemturnieren erreicht. Im Jahre 1944 hat er die Sammlung seiner 212 Studien in Buchform herausgegeben. Das Gesagte ist von rein schachlichem Standpunkte genommen; heute ist unsicher, wie Prokop's weitere Tätigkeit sich entwickeln wird.

Ein weiterer Spezialist in der Studienkomposition ist Josef Hasek (* 1897), gleichzeitig ein Meister des praktischen Spiels, **von** dessen Arbeiten die Leser dieser Zeitschrift (RR: *Le Monde des Echecs*) schon einige kennengelernt haben. Dem Studienschaffen widmet sich ausschliesslich auch Josef Louma (1898-1955).

In der Gegenwart ist aber, was die Anzahl der Neuschöpfungen betrifft, der böhmische Studienkomponist Ladislav Prokes (1884-1966), der fruchtbarste. Auch Meister des praktischen Spiels, ist er in der Schachwelt noch von früheren Jahren als Teilnehmer an vielen internationalen Turnieren bekannt. Prokes's Schaffen zeichnet sich durch die grosse Anzahl von Miniaturstudien (mit höchstens 7 Steinen) aus, ein Gebiet das dieser Autor mit Vorliebe pflegt. Er hat im Jahre 1941 150 solcher Miniaturen in Buchform herausgegeben.

In diesem Zusammenhang ist zu erwähnen, dass manche böhmische Studienkomponisten der Gegenwart die sogenannten Positionsstudien vor den Kombinationsstudien bevorzugen. Sie erblicken in den Positionsstudien gleichzeitig einen wertvollen Beitrag zu der allgemeinen Schachtheorie der Endspiele, wovon auch eventuell das praktische Schachspiel gegebenfalls profitieren kann. Die Kombinationsstudie dagegen ist eine rein künstlerische und eigenartige Kreation ohne jeden Tendenz, ein allgemein geltender Lehrsatz zu sein. Es ist bekannt, dass besonders die russischen Meister in dieser Richtung der Kombinationsstudie hervorragen. An den folgenden zwei Beispielen Nr. 29 und 34 kann der Unterschied zwischen der Positions- und Kombinationsstudie demonstriert werden. In Studie Nr. 29 handelt es sich um feines und taktisches Geltendmachen des materiellen und positionellen Vorteils, in Nr. 34 bricht ein Feuerwerk der Opfer und überraschender Situationen los.

Bisher haben wir eine Reihe von böhmischen Komponisten genannt, die sich ausschliesslich oder vorwiegend mit dem Studienschaffen befassten. Es gibt aber viele weitere Komponisten, die die Schachstudie neben den anderen Arten von Schachaufgaben mehr oder weniger pflegten. Von der älteren Generation ist besonders Karel Traxler (1866-1936) und Vojtech Kosek (1861-1936) zu nennen. Der letztere war in der Schachwelt durch seine Erforschungen im Endspiel Springer und Bauer gegen Läufer berühmt. Auch der böhmische Grossmeister Ondrich Duras (1882-1957), widmete sich seinerzeit dem erfolgreichen Studienschaffen, wenn auch nur gelegentlich. Nicht viel, aber sehr bedeutungsvoll sind die Studienkompositionen des führenden Meisters der böhmischen Schule, Miroslav Havel (1881-1958), der seine grosse Kunst auch in Studien in voller Kraft entfaltete. Von weiteren böhmischen Studienkomponisten sind besonders zu nennen: Josef Moravec (1882-1969), Dr. Arthur Mandler (1891-1971), Jindrich Sulc (* 1911), Ludek Pachman (* 1924) und der hervorragendste Vertreter der jungen Generation Dr. Jindrich Fritz (1912-1984). Eine grosse Hoffnung für das böhmische Studienschaffen war der leider früh verstorbene Komponist Emil Prevorovsky (1920-1942).

Die Studienkomposition hat in der Tschechoslowakei ihren Vorkämpfer in der Person des Frantisek Dedeckle (1878-1957) gefunden, der sich selbst dem praktischen Schaffen zwar nicht viel widmete, aber als Theoretiker und Forscher auf dem Gebiete der Endspiele und als Popularisator von Studien eine sehr bedeutende und anregende Arbeit leistete. Nachdem er sein Buch "Studie" im Jahre 1925 herausgegeben hatte, war in der Tschechoslowakei das Erwachen des neuen Interesses um Studien zu beobachten, wie bei den Komponisten, so auch bei den Lösern.

In den schweren Zeiten, die die Tschechoslowakei in den Jahren 1938-45 erlebt hat, fehlte den böhmischen Problemkomponisten das Kontakt mit der übrigen Schachwelt und die Orientierung an der neuesten Weltproduktion. Es ist erfreulich, dass es heute in erster Reihe die französische Schachpresse ist, in der nach Beendigung des Krieges die böhmischen Problemkomponisten eine herzliche Aufnahme fanden und beiderseits die unterbrochenen Beziehungen in dem wichtigen Kulturgebiete des Schachs wieder neu geknüpft wurden. Diese Beziehungen werden hoffentlich noch weiter vertieft und verstärkt werden.

M. Soukup, Prag 1947

Bewerking: Hagen Tiemann (IM-ICCF)

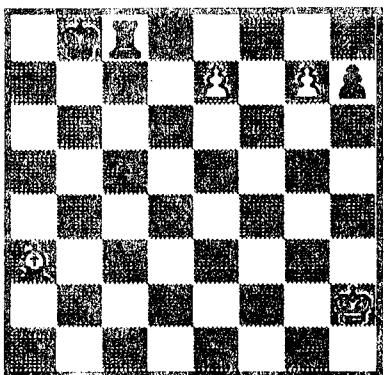

diagram 20

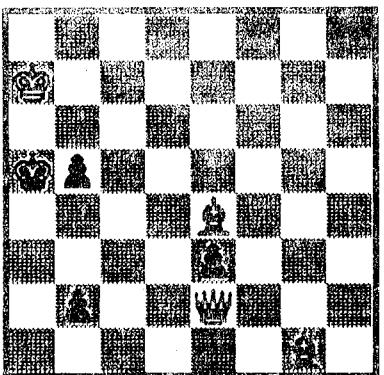

diagram 21

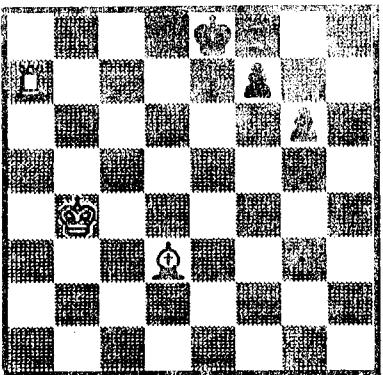

diagram 22

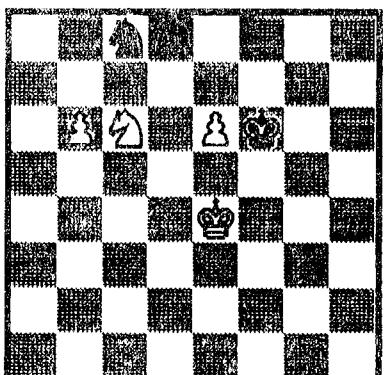

diagram 23

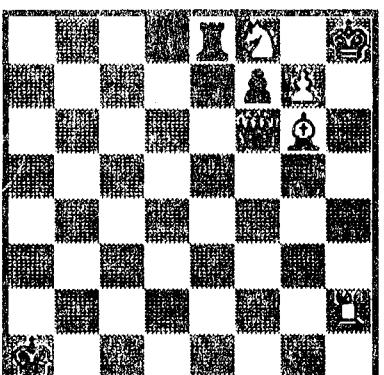

diagram 24

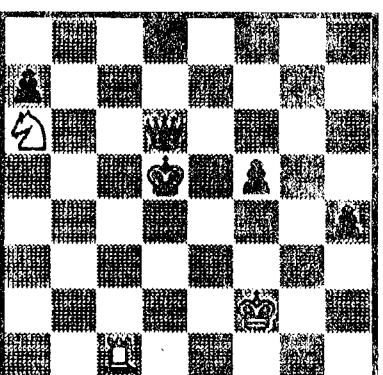

diagram 25

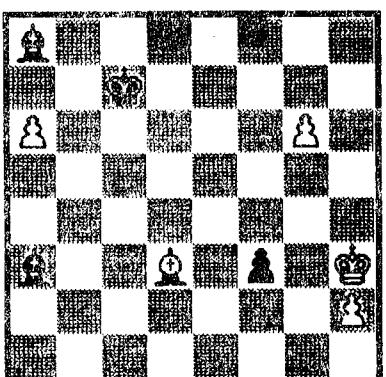

diagram 26

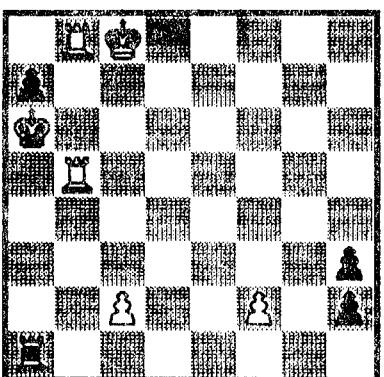

diagram 27

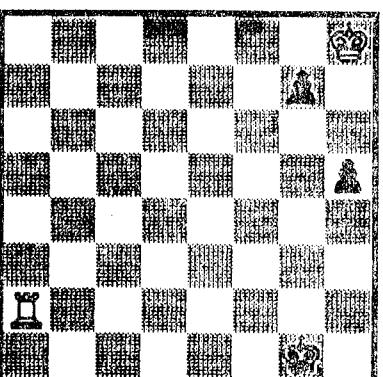

diagram 28

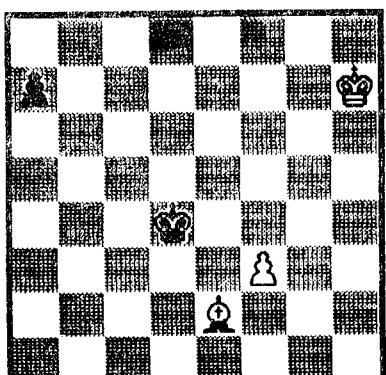

diagram 29

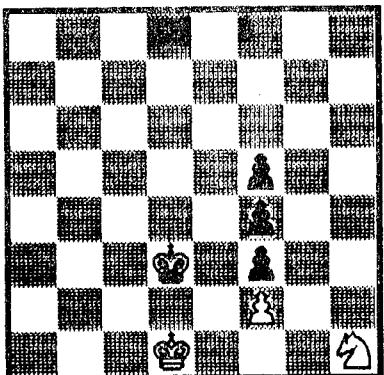

diagram 30

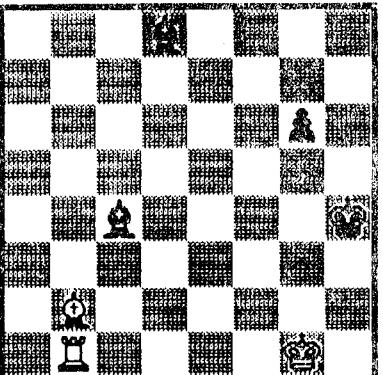

diagram 31

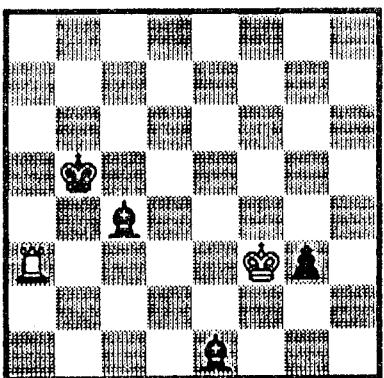

diagram 32

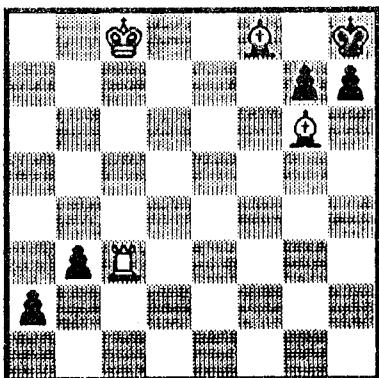

diagram 33

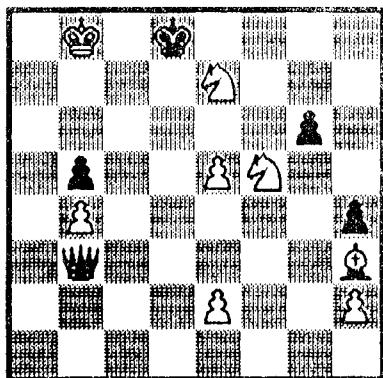

diagram 34

Lösungen:

DIAGRAM 20 : J.Vancura
Casopis, 1916
Weiss gewinnt

1.e8D Txe8 2.Lf8 Te2+ 3.Kh3! (RR: 3.Kg3 Te6 4.g8D Tg6+ 5.Dxg6 hxg6)
3...Te3+ 4.Kh4 Te4+ 5.Kh5 Te5+ 6.Kh6 Te1! (Erst jetzt kann sich Schwarz so verteidigen. Spielt er Te1 früher, so kommt Ld6+ K bel., g8D Th1+, Kg4 Tg1+, Lg3! usw.) 7.Lc5! (RR: 7.g8D Th1+ 8.Kg7 Tg1+)
7...Te8 8.Kxh7 Td8 (es drohte Lf8) 9.Le7! (RR: 9.Lf8 Td7) 9...Tc8
10.Lf8 Tc7 (einiger Versuch) 11.Ld6 u.gew.

DIAGRAM 21 : F.J.Prokop
Casopis, 1924
Remis

1.Dxb2 e2+ 2.Kb8 e1D 3.Dc3+ Dxc3 Patt.
2...Lh2+ 3.Kc8 e1D 4.Dd2+ Dxd2 Patt.
3...Lf5+ 4.Kd8 e1D 5.Dxb5+ Kxb5 Patt.
Dreimalige Echohäufung desselben Pattbildes.

DIAGRAM 22 : J.Hasek
Ceskoslovensky Sach, 1929
Weiss gewinnt

1.Lf5! gxf5 2.Kc5 f6 3.Kd6 Tg8 4.Ke6 Kf8 5.Kxf6 u.gew.
Aus der Anfangsstellung ist nicht leicht zu erraten, dass der w.König eine so aktive Rolle spielen wird. Der 1. Zug verhindert die Verteidigung f5.

DIAGRAM 23 : L.Prokes
1.Preis Gros, 1938
Weiss gewinnt

1.b7 Sd6+ 2.Kd4! (Wichtiger Tempogewinn. RR: 2.Kd5 Sxb7 3.e7 Kf7)
2...Sxb7 3.Kd5 Kg7(6) 4.Sd8! Sxd8 5.e7 u.gew.
3...Sc5 4.e7 Se6 5.Kd6 Sg7 6.Kd7 Kf7 7.Sd8+ K bel. 8.Se6 u.gew.
6...Kf5 7.Sd4+ Ke4 8.Se6 Sh5 9.Kd8 Sf6 10.Sc5 mit Sd7 u.gew.
4...Sa6 5.Kd6 Kf7 6.Sd8+ Ke8 7.Se6 Kf7 8.Sg7 Sc7 9.Kd7 Kf6 10.Se8+
u.gew.

DIAGRAM 24 : K.Traxler u. F.Dedrle
Casopis, 1909
Remis

1.Ta2+ Kxa2 2.Lxf7+ Dxf7 3.g8L! Remis. Stellt Weiss eine Dame, dann verliert er: 3...Txf8 4.Dxf8 Dxf8+ usw.

DIAGRAM 25 : Kosek,V
Národní Listy, 1906
Weiss gewinnt

1.Sc7+ Ke5 2.Te1+ Kf4! 3.Se6+ Kg4 4.Tg1+ Kh3 5.Sg5+ Kh2 6.Sf3+ Kh3
7.Th1+ Kg4 8.Txh4+ Matt - rein und ökonomisch!
4...Kh5 5.Sg7+ Kh6 6.Sxf5+ u.gew.

DIAGRAM 26 : O.Duras
Ceskoslovensky Sach, 1933
Weiss gewinnt

1.g7 Ld5 2.a7 Le6+ 3.Lf5! f2! 4.Kg2 Ld5+! 5.Le4 (5.Kf1? Lc5!) 5...Lc4
6.Ld3! Ld5+! 7.Kf1 Kb7 8.Le4! u.gew.
6...f1D+ 7.Kxf1! (7.Lxf1? Ld5+ 8.Kg3 Ld6+ 9.Kh3 Le6+ 10.Kh4 Kb7
Remis) 7...Ld3+ 8.Ke1 u.gew. Eine prächtige Studie mit konsequenteren
Oppositionen der Läufer.

DIAGRAM 27 : M.Havel
1.Preis Sach, 1944
Weiss gewinnt

gelöscht Zie Numm EG 71

1.T5b6+ Ka5 (1...axb6 2.Ta8+ usw.) 2.T6b7 a6 (2...Ka6 3.Ta8 usw.)
3.Tb5+ Ka4! 4.T5b6 a5 (4...Ka5 5.Txa6+) 5.Tb4+ Ka3 6.Tc4 (Droht Matt
in 2 Zügen) 6...a4 7.Txa4+ Kxa4 8.Ta8+ u.gew.
Ein prachtvoller "Task" der weissen Türme.

DIAGRAM 28 : J.Moravec
9.Preis La Stratégie, 1913
Weiss gewinnt

1.Kh7! h4 2.Kg6 h3 3.Kg5 h2 4.Kg4 h1D (RR: 4...h1S 5.Kf3 g5 6.Td2 g4+
7.Kxg4 Sf2+ 8.Kf3 Sh1 9.Ta2) 5.Kg3 u.gew.
(Nach 1.Kxg7? kommt 5...Dh8! und Weiss verliert)
1...g5 2.Kg6 g4 3.Kg5! g3 4.Kh4! g2 5.Kh3 Kh1 6.Txg2 usw. Motiv
"nicht nehmen" ist hier zweimal durchgeführt.

DIAGRAM 29 : Dr.A.Mandler
Sachové umení, I.1946
Weiss gewinnt

1.Kg6 Ke3 2.Kf5 Kxe2 3.Ke4! a5 4.f4 a4 5.Kd4 u.gew.
1...a5 2.f4 a4 3.f5 u.gew. (RR: O ja? Dan doe ik er nog een:
3...a3! De variant moet m.i. luiden: 3.Lg4! Ke4 (3...Kd5 4.Ld1)
4.Kg5 Kd5 5.Ld1 en wint)

DIAGRAM 30 : J.Sulc
2.Preis Sach, 1941
Remis

1.Ke1 Kc2 2.Kf1 Kd2 (2...Kd3 3.Ke1 usw. 2...Kd1? 3.Sg3! fxg3 4.fxg3
u.gew.) 3.Kg1 Ke1 4.Kh2 Kf1 5.Kh3 Kg1 6.Sg3 Kxf2 7.Sxf5 Remis.
Zur Erwägung zwingt, warum Weiss nicht früher Sg3 ziehen darf.

DIAGRAM 31 : L.Pachman
Sach, 1943
Weiss gewinnt

1.Td1 Lb6+ 2.Ld4 La5 3.Ta1 Ld2 4.Ta4 Lb3 5.Lf6+ Kg(h)3 6.Ta3 u.gew.
4...Lb5 5.Lf2+ Kh5 6.Th4+! Kg5 7.Td4 u.gew.
Das so oft demonstrierte Geltendmachen der Qualität hat hier eigenartige Situationen.

DIAGRAM 32 : Dr.J.Fritz
3.Preis Sach, 1940
Remis

1.Kg2 (RR: nevenoplossing: 1.Te3! Lf2 2.Te5+ Kc6 3.Tg5 Ld5+ 4.Ke2 of 1...Ld5+ 2.Kg4) 1...Ld5+ 2.Kf1 (2.Kg1? Kb4 3.Td3 Lc4 4.Tf3 Le2 Schwarz gew.) 2...g2+ 3.Kg1 Lb4 4.Tg3! Lc5+ 5.Kh2 Ld6 6.Kg1 Lxg3 Patt. 2...Lf2 3.Tf3 Lc4+ 4.Kg2 Ld5 5.Kf1 Lxf3 Patt. Zwei reine u. ökonomische Pattstellungen.

DIAGRAM 33 : E.Prevorovsky
1.Preis Sach, 1942
Weiss gewinnt

1.Tc1 (RR: 1.Tc7? a1D) 1...b2 (Sonst kommt 2.La3) 2.Tc7 b1D
3.Lxg7+ Kg8 4.Lf7+ Kxg7 5.Lxa2+ u.gew.
2...a1D 3.Lxg7+ Kg8 4.Lxh7+ Kxh7 5.Lxb2+ u.gew.
Schöne echoartige Doppelwendung beim Abfangen der schw.Damen.

DIAGRAM 34 : M.Soukup
2.Preis Mem. Kotrc-Cumpe, 1944
Weiss gewinnt

1.Sc6+ Kd7 (auf 1...Ke8 2.e6 u.gew.) 2.e6+! (Nicht 2.Sfd4+ wegen Dxh3) 2...Dxe6 (Anderes verliert rasch) 3.Se3! Dxh3 4.Se5+ Kd6 (oder beliebig) 5.S5g4. Jetzt ist die schw.Dame pattgesetzt. Weisser König erobert nun den schw.Bb5 und durch Vorgehen des weissen Bb4 wird auch der schw.König auf b8 Patt. (Stellung: w.Kb6, Bb7; schw.Kb8) Dann muss Dh3 ziehen und Schwarz verliert.

KALEIDOSCOPISCHE MINORAGE

Tijdens de jaren 1930-50 was er een thema dat erg 'in' was bij studie-componisten: de viervoudige witte promotie. Het ging er om stellingen uit te denken waarbij, ofwel alternatief (overeenkomenstig verschillende varianten), ofwel successief (d.i. achtereenvolgens in de hoofdvariant), één of meerdere witte pionnen, al naar gelang de vereisten van het ogenblik, dienden te promoveren tot Dame, Toren, Loper en Paard. Viervoudigheid, dus, in schakeling naast elkaar of na elkaar.

Van meet af aan was het duidelijk dat dit thema enkel kansen op verwezenlijking bood wanneer men het 'onwaarschijnlijke' beginstellingen serveerde. Dit soort handicap werd trouwens ruiterlijk toegegeven door de eerste illustrator van het thema, Harold Lommer, die er in *Ajedrez* een artikel over publiceerde (1933). Maar met die handicap namen de geïnteresseerde componisten blijkbaar graag genoegen, want het thema zelf bood ze, meer dan waar ook, de gelegenheid hun superieur technisch kunnen te etaleren. De hoogste eisen van constructie werden inderdaad niet gesteld aan de verbeeldingskracht - de ideeën terzake welden zonder veel moeite opmaar aan het vermogen dergelijke studies volkomen waterdicht te krijgen. Na de fantasierijke Lommer daagden dan ook heel wat doorgewinterde componisten op om hun technische tanden eens te gaan wetten op dit uitzonderlijk weerbarstige thema: Chéron, Guy, Katetow, Lindgren, Bron, Bent, Prokop, Herbstmann, Halberstadt. Dat die gebitten zich vaak umsonst hadden ingezet, bleek in de loop der jaren uit het feit dat maar weinig verwezenlijkingen van het thema overeind bleven. Meer dan eens, trouwens, was het een simpele 'amateur' die een bepaald werkstuk wist te 'kraken' door op een of andere verborgen nevenduivel te wijzen, zo niet op weerlegging van het ganse geval.

Tenzij mijn steekkaarten hoognodig dienen aangevuld, ziet het er vandaag de dag naar uit dat slechts tien studies die hecatombe overleefd hebben. Wat intimiderend weinig is, gelet op de talrijke studies die m.b.t. een aantal andere thema's (mat, pat, dominantie, 'gewone' minor en dies meer wél correct zijn gebleken. Voor die tien studies luidt de opgave: 'wit aan zet wint'. De eerste drie werken die het nog steeds blijken te doen (diagram 35 tot 37) bieden ons een 'alternatief' vuurwerk. Daarbij dienen we alleszins vrede te nemen met een vrij prozaïsche ontsteking ervan: slaan met een zwart stuk, nog wel met schaak. Wat we echter te zien krijgen, zal ons wel goedgemutst over dit euvel doen heenstappen.

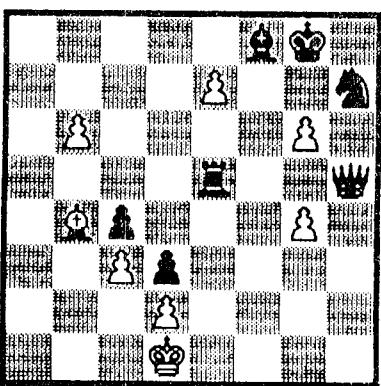

diagram 35

DIAGRAM 35 : H.Lommer

1e prijs Journal de Genève,
1932-33, wit wint

1.gxh7+, en: 1...Dxh7 2.exf8D+ mat; 1...Kq7
2.exf8L+ (2.exf8D+? Kxh7 3.gxh5 Te1+! 4.Kxe1
pat, of 3.Df5+ Txf5, gevuld door 4...Tf1 of
4...Dh1 mat) 2...Kxh7 3.gxh5 en wint;
1...Kh8 2.exf8T+! (2.exf8D+? Kxh7 3.gxh5
Te1+!), en weer leidt 3.gxh5 tot wint;
1...Kxh7 2.exf8P+! (Want anders is 2...Dh1
mat) 2...Kg8! 3.gxh5 Txh5 4.Kc1 Tb5! 5.Pd7
Kf7 6.Ld6 Ke8 7.Pf6+ Kf7 8.Pd5 en wint.

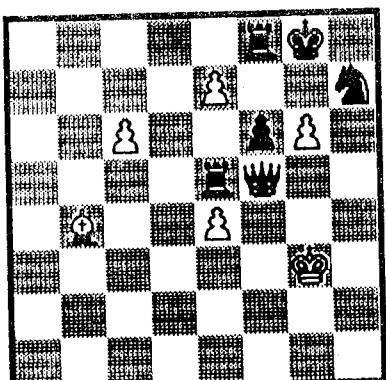

diagram 36

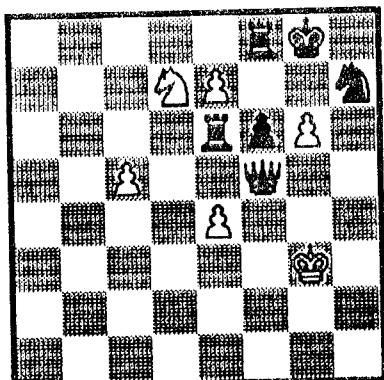

diagram 37

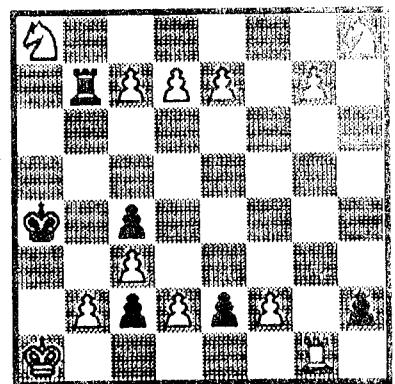

diagram 38

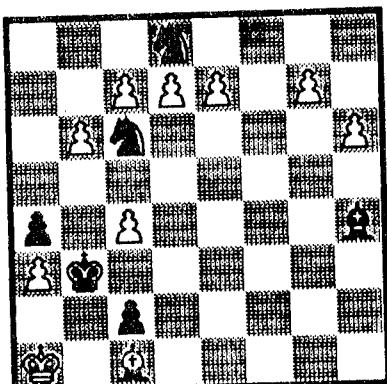

diagram 39

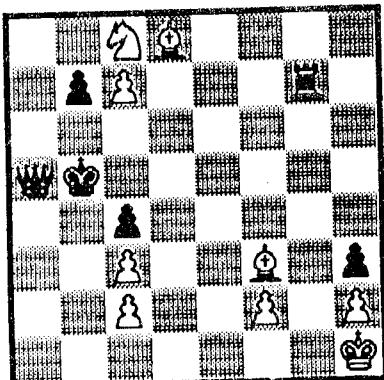

diagram 40

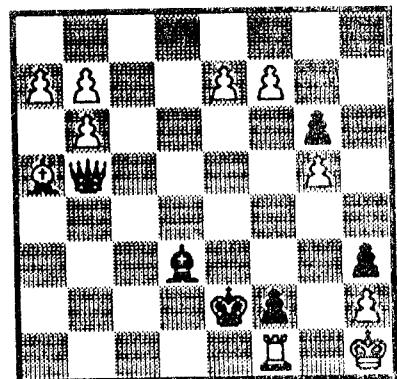

diagram 41

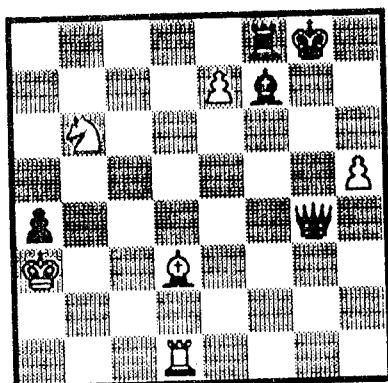

diagram 42

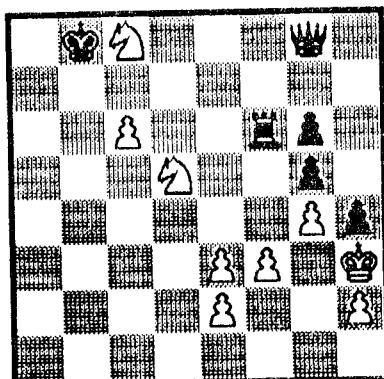

diagram 43

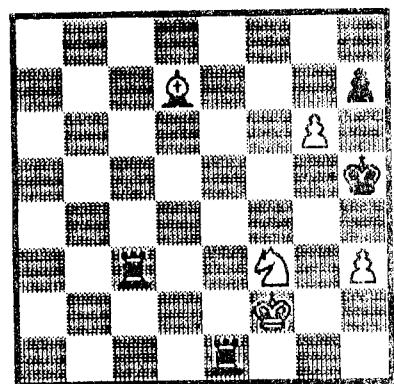

diagram 44

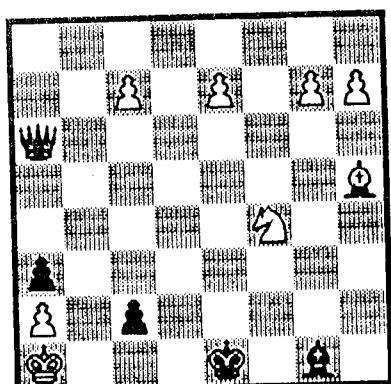

diagram 45

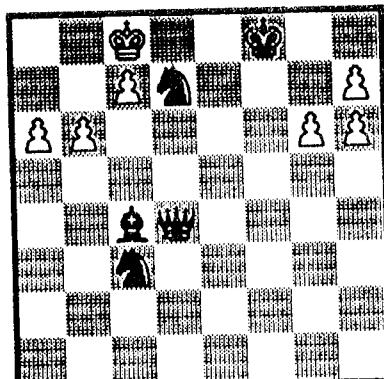

diagram 46

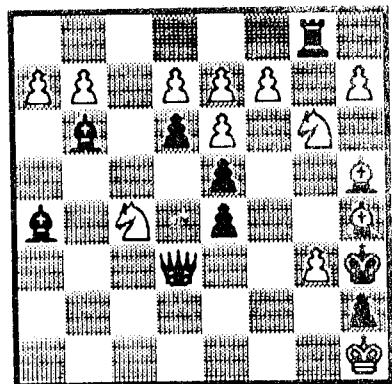

diagram 47

Een kolossale vondst, maar wat zwaar verpakt, zoals werd ingezien door Lommer's 'opvolger':

DIAGRAM 36 : A.Chéron
Journal de Genève, 1933
wit wint

1.gxh7+, en nu weer:
 1...Dxh7 2.exf8D+ mat;
 1...Kxh7 2.exf8P+! Kg7 3.exf5;
 1...Kh8 2.exf8T+! enz;
 1...Kg7 2.exf8L+! en nu wordt het nog interessant: 2...Kxh7 3.exf5
 Te8! (3...Txf5 4.c7; 3...Kg8 4.Lfe7 Te2 5.c7 Tc2 6.Lbc5; 3...Te2 4.c7
 Te8 5.Lfe7 Tc8 6.Ld8 Kh6 7.Kf4) 4.c7 Tc8 (4...Kg8 5.Lfe7 Tc8 6.Ld8
 Kf7 7.Lc3; 4...Ta8 5.Lfe7 Kg7 6.Lc3) 5.Lbd6 Kg8 6.Kf4 Kf7 7.Ke4 Ke8
 8.Kd5 Kd7 9.Kc5 Ta8 (9...Te8 10.Kb6! Kc8 {10...Te2 11.Kb7 Tc2 12.Lc5
 Tb2+ 13.Lb4 Tc2 14.Lfc5} 11.Lde7! Kd7 12.Kb7 Tc8 13.Ld8) 10.Kb6 Kc8
 11.La3! Ta4 12.Lfb4! Ta8 13.La5! Kd7 14.Kb7 Te8 15.L5b4 Tc8 16.Ld6
 Te8 17.Le7 Tc8 18.Ld8 Txd8 19.cxd8D+ Kxd8 20.Kc6 en wint.

DIAGRAM 37 : H.Lommer
Sunday Times, 1933
wit wint

Hier wordt de klus geklaard door een wit paard i.p.v. een loper, wat grotere eenvoud in de hand werkt: 1.gxh7+, en opnieuw:

1...Dxh7 2.exf8D+ mat;
 1...Kxh7 2.exf8P+! K- 3.exf5, en de twee witte pionnen, geruggesteund door een 'paardenborstwering', garanderen de winst;
 1...Kg7 2.exf8L+ (2.exf8D+? Kxh7 3.exf5 Te3+, en de dreigende bezetenheid van die toren verplicht wit uiteindelijk tot slaan, met pat als gevolg. Of 3.Df7+ Kh8! 4.exf5 Te3+ met hetzelfde resultaat)
 2...Kxh7 3.exf5, enz.;
 1...Kh8 2.exf8T+ en wint

DIAGRAM 38 : H.Lommer
Le Temps, 1933
wit wint

Een stelling die terecht aan fairy chess doet denken, want de aard van het winstverloop is bepaald feériek: 1.g8D! (1.g8T? hxg1D+ 2.Txg1 Kb3 3.c8P e1D+ 4.Txe1 Txd7! 5.e8D Ta7+ 6.Pxa7 c1D+ 7.Txc1) 1...hxg1D+ 2.Dxg1 Kb3! 3.c8P! Tb5! (3...e1D+ 4.Dxe1 Txd7 5.Db1!) 4.d8L! (4.d8D?
 e1D+ 5.Dxe1 c1D+ 6.Dxc1 Ta5+ 7.Dxa5, pat) 4...Te5! 5.e8T! (5.e8D?
 e1D+ 6.Dxe1 Ta5+! 7.Lxa5 c1D+! 8.Dxc1, pat) 5...Txe8 6.Le7! Txc8
 7.f4! Txa8+ (Al het door wit aan minors bijeengesprokkeld gaat voor de bijl) 8.La3 Ta6! 9.Pf7! (Het niet gepromoveerde paard brengt de beslissing) 9...Tf6 (9...Te6 10.Pe5 Tf6 11.Pd7) 10.Pd6 c1D+ 11.Dxc1
 Txf4 12.Pb7 Ka4 13.Ka2 Tf1 14.Dc2+ Kb5 15.De4 e1D 16.Dxe1 Txel
 17.Pd6+ en wint.

Zeer kunstig, maar gelukkig kwam de componist maar net toe met zijn acht pionnen!

DIAGRAM 39 : R.Guy
Het Handelsblad, 1938
wit wint

Na het weelderige jaar 1933, arriveren de volgende verwezenlijkingen slechts sprongsgewijs. De vinding van Guy is nogmaals een 'successiefje', met nogmaals leegplundering van gans het wit pionnenarsenaal: 1.exd8D! Px d8 2.cxd8L! (2.cxd8D? Lf2! 3.Df6 h4 4.Ld4+ 4.Dxd4 pat, of 3.Lb2? Ld4, gevolgd door mat) 2...Lxd8 3.g8P! Lxb6 4.d8T! (Weer niet 4.d8D? Ld4+) 4...Lxd8 5.h7 Lb6 6.h8L! en wint

In 1947 kwam Bo Lindgren aandraven met een studie die een constructiefout bleek te vertonen. Een 'collega' zorgde voor de passende rechttrekking:

DIAGRAM 40 : V.Halberstadt
British Chess Magazine, 1947
wit wint

Hier wordt vooral het euvel van een inleidend 'take with check' vermeden: 1.Pd6+ Ka6! 2.Lxb7+ Ka7 3.Pc8+! (En niet het verleidelijke 3.c8P+? Kb8 4.Lxa5 Tg1+ 5.Kxg1, pat) 3...Kxb7 4.Pd6+ en nu: 4...Kc6 5.c8D+! (5.c8T+? Tc7! 6.Txc7+ Kd5! 7.Tc5+ Dxc5) 5...Tc7 6.Dxc7+; 4...Ka8 5.c8T+! (5.c8D+? Ka7 6.Lxa5 (6.Dd7+ Txd7 7.Lxa5 Txd6 8.Lb4 Txd2 9.Lc5+ Ka6 10.f4 Td1+ 11.Lg1 Tc1 12.f5 Txc3 13.Ld4 Tc1+ 14.Lg1 Tf1) 6...Tg1+) 5...Ka7 6.Lxa5 en wint; 4...Ka6 5.c8L+! (5.c8D+ Ka7 enz.) 5...Ka7 6.Lxa5 Te7 7.Lxh3; 4...Ka7 5.c8P+! (Want er dreigde mat) 5...Ka6 6.Lxa5 Kxa5 7.f4, en wint (7...Tg2 8.f5 Txc2 9.Kg1 enz.)
De volgende geïnteresseerde vergast ons op een van die recht-door-zee oplossingen die gans zijn oeuvre kenmerken:

DIAGRAM 41 : C.M.Bent
British Chess Magazine, 1950
wit wint

1.e8D+! Kxf1 2.Dxb5 Lxb5 3.b8P! Ld3! 4.a8L! (4.a8D? Le4+ 5.Dxe4 pat) 4...Le2 5.f8T! (Weer niet 5.f8D? Lf3+ gevolgd door pat), en nu is het winstschaap in huis, want op 5...Lf3+ volgt 6.Txf3.

De volgende twee studies zijn zo goed als onbekend. Ze verschenen inderdaad uitsluitend, voor zover ik weet, in Volksgazet, een persorganisatie waarin ik destijds een schaakrubriek had, maar dat sindsdien is opgedoekt. Met de zowel vriendelijke als zelfbewuste Halberstadt had ik vanaf mijn eerste 'studiejaren' persoonlijke omgang. In zijn prachtige Parijse bibliotheek zag ik hem meermaals 'in no time' de optimale vorm voor een bepaald idee produceren. Zijn techniek was niet superieur, maar fenomenaal. Ik ben trouwens van mening dat *Curiosités tactiques des finales* een van de meest indringende eindspelcollecties is (1954).

DIAGRAM 42 : V.Halberstadt (een Herbstmann corrigerend)
Volksgazet, 1953
wit wint

1.Pd7! Dxd7 en nu:
1...Dxd1 2.exf8D+ mat;

1...Dxd7 2.Lh7+! Kxh7 3.exf8P+! en wint;
 2...Kg7 3.exf8L+! (3.exf8D+? Kxh7 4.Txd7 pat- voor de eerste keer met penning van een zwart stuk) 3...Kxh7 4.Txd7;
 2...Kh8 3.exf8T+! (Weer niet 3.exf8D+? Kxh7 enz.) 3...Kxh7
 4.Txd7 en wint.

Een erg lichte stelling, die maximaal effect sorteert.

DIAGRAM 43 : V.Halberstadt (dit keer een Prokop corrigerend)
Volksgazet, 1953
 wit wint

1.Pce7!, en daar gaan we weer:
 1...Df8 2.c7+ Ka7 3.Pxf6! Dxf6 4.c8D;
 1...Dxd5 2.c7+ Kb7 3.c8L+! (3.c8D+? Ka7 4.Pxd5 Txf3+, en de bezetenheid viert weer hoogtij, slechts te keren door pat toe te staan. Hetzelfde geschiedt na 4.Dc7+ Ka8 5.Pxd5) 3...Kb8 4.Pxd5 Td6 5.Pe7 en wint;
 2...Ka8 3.c8T+! Ka7 4.Pxd5;
 2...Ka7 3.c8P+! (3.c8D,T,L? Txf3+! enz.), en na 3...Kb7(8) 4.Pxd5 Tc6 5.Pce7 is de zaak opnieuw rond.
 Een zwaardere constructie dan de vorige, maar met briljant stukkenspel.

Na dit alles: wát een weg, aangelegd sinds Lommers eersteling! Temidden al dat alternatieve en/of successieve blijft mijn voorkeur echter uitgaan naar een eindspel, verwezenlijkt met slechts negen stukken op het bord, en met een stelling die haast 'natuurlijk' aandoet - een onmiskenbaar meesterwerk van luchtigheid:

DIAGRAM 44 : V.Halberstadt
Bulletin Ouvrier des Echecs, 1937
 wit wint

1.g7! (1.gxh7? Txf3+! 2.Kxf3 Tf1+ en 3...Tf8=) 1...Txf3+! (1...Te8?
 2.Lxe8+ Kh6 3.g8D, en wint!) 2.Kxf3 (Thans hebben we een heus miniatuurtje verkregen) 2...Tg1! (2...Te8? 3.Lxe8+ Kh6 4.g8P+ Kg7
 5.Pe7!) 3.Lg4+ Txg4 (3...Kh6 4.g8T!. maar niet 4.g8D? Tg3+!, alweer met niet te ontlopen bezetenheid, want gaat de witte koning naar de 4e rij, dan volgt er Txg4+, en hoe wit dan ook terugslaat, zwart staat pat) 4.hxg4+ Kh6 5.g8L!, en wint - maar alweer niet 5.g8P+?
 Kg5!, en nu zorgt 6...h5! voor neutralisering van de 'winnende' witte pion. Van een 'esthetische' studie gesproken!

De laatste jaren schijnt het opvallend windstil te zijn geworden op de Multi-minorzee. Hopelijk is het thema nog niet aan uitputting toe...

Julien Vandiest

RR: Als minorpromotie-addict creëerde ik naast de hoofdstudiedatabase een bestand van studies waarin minimaal één 'echte' minorpromotie (Toren of Loper) voorkomt. U zult begrijpen dat bovenstaand artikel mijn speciale belangstelling trok. Inderdaad ontbraken de studies van Halberstadt uit de *Volksgazet* in mijn verzameling. Daarnaast trof ik enkele (recente) studies aan die in het bovenstaande artikel niet genoemd worden, en waarvan ik denk dat zij correct zijn.

DIAGRAM 45 : G.Nadareishvili
speciale prijs Shakhmatny Moskwa, 1969
wit wint

1.e8D+ Kd2! 2.Dd8+ Kc1 3.Pe2+ Dxe2 4.Dg5+! Le3 5.Lxe2 (5.g8D? De1!
6.Dxe3+ Dxe3 7.Dg7 Dd4+! 8.Dxd4) 5...Lxg5 6.g8P! Ld2 7.c8T! Le3
8.h8L! en wint.

Het volgende geval is buitengewoon belangrijk. De grootmeesterlijke, zeer bekende studie waarmee Rusinek een eerste prijs won (*New Statesman* 1971), had een omissie: de Dame-promotie ontbrak. Ik ben er niet helemaal zeker van, maar denk dat Korolkov de volgende intro componeerde. Overigens is dit de enige remise-studie met bedoeld thema!

DIAGRAM 46 : J.Rusinek (versie)
64, 1978
remise

1.h8D+ (1.h8T+? Ke7) 1...Dxh8 2.g7+ Dxg7 3.hxg7+ Ke7 (Nu is de oorspronkelijke studie van Rusinek ontstaan) 4.a7 La6+ 5.b7 Pe4!
6.g8P+! Ke8 7.Pf6+ Pexf6 8.a8L!! (8.a8D Pd5! 9.Dxa6 Pe7+ mat)
8...Pe5 9.Kb8 Pc6+ 10.Kc8 Lf1 11.b8T!! (11.b8D La6+ 12.Db7 Pe4)
11...La6+ 12.Tb7 Pe4 pat.

DIAGRAM 47 : E.Melnichenko
4e vermelding Schakend Nederland, 1980
wit wint

1.Lg4+ (1.Pd2? Dxd2 2.Lg4+ Kxg4 3.f8D De1+ 4.Kg2 Dg1+ mat) 1...Kxg4
2.Pgxe5+ (2.Pd2? Dxd2 3.Pxe5+ Kh3; 2.Pcxe5+? dxe5 3.Pxe5+ Kh3 4.Pxd3
exd3 5.b8P d2 6.d8T Txd8 7.exd8T Lxd8) 2...dxe5 3.hxg8D+ Kh3 4.Dg4+
Kxg4 5.Pxe5+ Kh3 6.Pxd3 exd3 (6...Lc6 7.Pf4+) 7.b8P d2 8.d8T (8.d8D?
Ld4! 9.Dxd4 Lc6+ 10.Pxc6 d1D+ 11.Dxd1) 8...Lxd8 (8...Ld4 9.Txd4 Lc2
Ld4 10.a8L!) 9.exd8T Ld1 (9...d1D+ 10.Txd1 Lxd1 11.f8T Lc2 12.a8L)
10.a8L! 11.a8L! (11.Td4? Le4+; 11.Tf4? Le4+! 12.Txe4 d1D+
13.Txd1) en wint.

Harold van der Heijden

Neujahrsgruß

R.Staudte
Wochenpost, 1989
wit wint

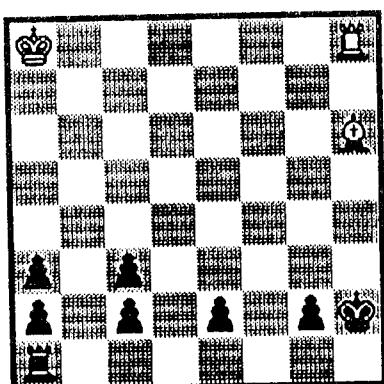

diagram 48

1.Lf4+ Kg1 2.Le3+ Kf1
3.Tf8+ Ke1 4.Lf2+ Kf1
5.Ld4+ Ke1 6.Lxc3+ Kd1
7.Td8+ Kc1 8.Ld2+ Kd1
9.Lb4+ Kc1 10.Lxa3+ Kb1
11.Tb8 mat.

We ontvingen deze studie als nieuwjaarsgroet van Dr.Rainer Staudte en ontdekten nevenstaande voorganger van S.Birnov in Shakhmaty v SSSR, 1939.

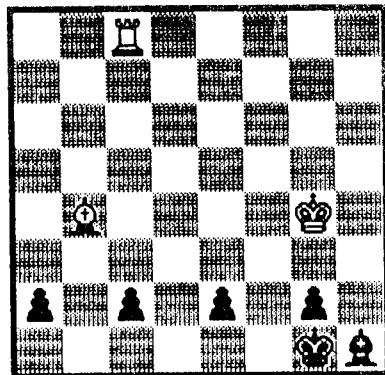

diagram 49